

УДК 591.85:616.99

МОНІТОРИНГ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО ІНВАЗІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У КОНЕГОСПОДАРСТВАХ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Винярска А.В., к.вет.н., ст. викладач²

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Жицького, м.Львів

Анотація. Проведено вивчення епізоотологічної ситуації щодо інвазійних захворювань коней проведено у конегосподарствах різної форми власності та типів утримання Закарпатської області. Встановлено інвазію тварин: нематодами (кишкові стронгіліди, параскариси, оксіуриси, стронгілоїдеси), цестодами (аноплоцефаліди) та найпростішими (еймерії).

Ключові слова: коні, епізоотологічна ситуація, копроскопічні дослідження, екстенсивність та інтенсивність інвазії.

Актуальність проблеми. Про широке розповсюдження гельмінтозів коней на території країн СНД висвітлено у роботах багатьох дослідників. За останні десятиліття різко зростає не лише кількісний, але і якісний склад гельмінтозів у конярстві [2, 3, 4, 7].

Розповсюдження основних видів паразитів коней в Україні досліджували ще з 50-х років ХХ століття [5, 6, 9]. Переважна більшість досліджень були проведені в центральних, східних та південно-східних областях України на великих кінних заводах [5]. В західних областях України комплексних досліджень паразитів коней практично не проводили.

На сьогоднішній день роль західного регіону в конярстві України суттєво зросла. Так, на початок 2009 року в семи західних областях утримувалось близько 243 тис. коней (52,2% від загальної кількості конепоголів'я України), зокрема у Закарпатській області – 11 тис. (2,4% від всього поголів'я України) [8].

Найбільш розповсюдженими паразитами свійських коней в Україні є нематоди, зокрема кишкові стронгіліди (родина Strongylidae), параскариси – *Parascaris equorum*, оксіури – *Oxyuris equi* та стронгілоїдеси – *Strongylodes westeri*. Біонематоди, такі як спіруїди (*Drascheia megastoma*, *Habronema microstoma*, *H. muscae*), сетарії (*Setaria equina*), парафілярії (*Parafilaria multipapillosa*), реєструються в Україні значно рідше. Цестоди родини Anoplocephalidae, що паразитують у коней, зустрічаються переважно в центральних та північних регіонах України, проте екстенсивність інвазії коней в господарствах досить низька. Трематоди (родина Fasciolidae) у коней в Україні реєструються вкрай рідко [6].

Патогенний вплив гельмінтів на організм тварини багатогранний: механічний, алергічний, токсичний, трофічний, інокуляторний [1]. Таким чином завдається шкода як тварині зокрема, так сільському господарству в цілому.

Власне тому, комплексні дослідження коней, умов їх утримання, моніторинг паразитологічної ситуації в кінних господарствах західної України набуває особливої актуальності.

Завдання досліджень. Метою нашої роботи було вивчення розповсюдження основних видів кишкових паразитів коней в господарствах Закарпатської області та провести оцінку сучасного стану паразитологічної ситуації стосовно паразитозів коней в конегосподарствах.

Матеріал та методи досліджень. Дослідження проводили восени (жовтень – листопад) 2010р. у конегосподарствах Закарпатської області. Усього було обстежено 126 коней в основному гуцульської та гафлінгерської порід різного віку (від 2 місяців до 20 років): 60 коней з НВА «Племконецентр», 24 коней з фермерського господарства «Золота підкова», 18 – ФГ «Агросполи», 24 - ФГ «Полонинське господарство» (Табл. 1). Коні вищеперерахованих господарств перебували на стійлово-вигульному та стійлово-пасовищному утриманні. Стійлово-пасовищний тип утримання

² Стибель В.В., д.вет.н., професор, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Жицького, м.Львів

Куцан О.Т., д.вет.н., професор, Національний науковий центр „Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини”, м.Харків

коней характерний для трьох господарств, в яких утримувалося 66 коней, тоді як стійлово-вигульний – для одного господарства, у якому утримувалося 60 тварин. Остання дегельмінтизація була проведена весною (березень) поточного року.

Таблиця 1

Кількість обстежених коней з конегосподарств Закарпатської області

№	Кінне господарство	Кількість обстежених коней
1.	НВА «Племконецентр»	60
2.	ФГ «Золота підкова»	24
3.	ФГ «Агросполи»	18
4.	ФГ «Полонинське господарство»	24

Дослідження ураженості коней кишковими паразитами проводили за копроскопічним методом Мак Мастера [10] з чутливістю 25 яєць гельмінтів у 1 грамі калу (EPG) із застосуванням набору для копроскопічних досліджень коней фірми Parascout™.

Обробку отриманих результатів проводили з використанням програми Microsoft™ Excel.

Результати досліджень. За даними копрологічних досліджень всі коні були інвазовані різними видами кишкових паразитів (Табл.2). Екстенсивність інвазії (EI) та рівень ураженості коней (EPG) у кожному господарстві визначали переважно для стронгілід та параскарисів. Встановлено, що найбільш розповсюдженими нематодами свійських коней в західному регіоні України є кишкові стронгіліди (підродина *Strongylidae*). Яйця стронгілід були виявлені у 110 коней (87,3% від загальної кількості досліджених коней).

Рівень ураженості досліджених коней стронгілідами був переважно низьким (до 200 яєць в 1 г фекалій) – у 60 тварин (47,6% від загальної кількості досліджених коней). Середній, «доклінічний», рівень ураженості коней (від 200 до 500 яєць стронгілід в 1 г фекалій) зареєстровано у 21 коня (16,6% від загальної кількості досліджених коней). Високий рівень інвазії (більше 500 яєць в 1 г фекалій) встановлено у 29 коней (23% від загальної кількості досліджених коней).

Отримані результати, також, підтверджують залежність рівня ураженості коней від умов їх утримання в господарствах. Коні господарств з стійло-вигульним утриманням мають менший рівень ураження стронгілідами, ніж з господарств з стійлово-пасовищним утриманням (Табл. 2). Так, найнижчий рівень ураженості коней був відмічений у НВА «Племконецентр» з стійлово-вигульним типом утримання коней. Найвищий рівень ураженості коней був зареєстрований на конефермі ФГ «Полонинське господарство» з стійлово-пасовищним типом утримання коней.

Параскариси (*Parascaris equorum*) були зареєстровані у 55 коней (43,6% від кількості досліджених коней). Рівень ураженості досліджених коней параскарисами був переважно низьким (до 200 яєць в 1 грамі фекалій) – у 33 тварин (26,2% від загальної кількості досліджених коней).

Таблиця 2

Дослідження рівня ураження коней кишковими паразитами

Тип утримання	Кінне господарство	Strongylida		<i>P. equorum</i>		Інші паразити, (EI, %)
		EI, %	EPG	EI, %	EPG	
Стойлово-вигульний	НВА «Племконецентр»	81,6	115,8 (25 – 475)	50	423,4 (25– 3550)	<i>Anoplocephala</i> sp.; <i>Eimeria leuckarti</i> ; <i>Strongyloides westeri</i> ; <i>Oxyuris equi</i>
Стойлово-пасовищний	ФГ «Золота підкова»	95,8	606,5 (75-1775)	16,7	37,5 (25 –50)	<i>Anoplocephala</i> spp., <i>Eimeria leuckarti</i> ; <i>Oxyuris equi</i>
	ФГ «Полонинське господарство»	100	730,2 (50-2150)	50,0	475 (25-2025)	<i>Strongyloides westeri</i> ; <i>Eimeria leuckarti</i> ; <i>Oxyuris equi</i>
	ФГ «Агросполи»	83,3	216,7 (25-550)	50,0	230,6 (75-450)	<i>Oxyuris equi</i>

Середній, «доклінічний», рівень ураженості коней (від 200 до 500 яєць параскарисів в 1 г фекалій) зареєстровано у 12 коней (9,5% від загальної кількості досліджених коней). Високий рівень інвазії (більше 500 яєць в 1 г фекалій) встановлено у 10 коней (7,9% від загальної кількості досліджених коней).

Яйця стронгілід реєструються у коней різних вікових груп (від поточного року народження і старших п'яти років) (рис.1). Виключенням є коні 2-річного віку, у яких інтенсивність інвазії становила 113,9 я/г. Яйця параскарисів реєстрували переважно у молодих коней (до 2 років). У коней старше 5 років яйця параскарисів виявлені у незначній кількості, лише у конематок з лошатами. Коні у віці чотири роки відсутні у досліді, тому інтенсивність інвазії стронгіліди та параскарисів дорівнювала нулю (рис.1).

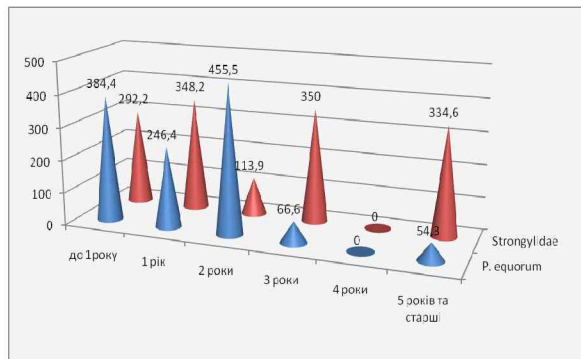

Рис. 1. Ураженість стронгілідами та параскарисами коней залежно від віку

Оксіури (*Oxyuris equi*) були зареєстровані у 21-го коня (16,6% від загальної кількості коней). При високій точності методу Мак Мастера з визначення рівня ураженості коней кишковими нематодами достовірно встановити зараженість коней оксіурами цим методом неможливо.

Яйця стронгілоїдесів (*Strongyloides westeri*) були виявлені у восьми коней (6,3% від загальної кількості коней).

Також виявлені яйця цестод з роду *Anaplocephala* у пробах від 11-ти коней з НВА „Племконцентр” та „Золота підкова”. В цих господарствах коні перебувають на стійлово-пасовищному утриманні, що сприяє їх інвазуванню цестодами за перебування на пасовищах, населених орибатидами кліщами.

З паразитичних найпростіших у фекаліях коней з досліджених господарств нами були виявлені цисти еймерій (*Eimeria leuckarti*), що паразитують в тонкому кишечнику коней, викликаючи ураження слизової та важку діарею. Цисти еймерій були виявлені в фекаліях у 26 коней (20,6%); ураженими виявлялися переважно молоді коні.

Отримані дані свідчать про необхідність проведення регулярних моніторингових досліджень паразитів коней для покращення паразитологічної ситуації стосовно основних видів гельмінтів та розробки ефективної програми контролю паразитів коней в різних типах конегосподарств області.

Висновки

1. У коней господарств Закарпатської області виявлені кишкові нематоди з наступних родин: Strongylidae, Ascaridae (*P. equorum*), Oxyuridae (*O. equi*); цестоди (*Anaplocephala spp.*), паразитичні найпростіші (*Eimeria leuckarti*).

2. Основними паразитами коней виявилися стронгіліди (інвазовано 87,3% досліджених коней) та параскариси (інвазовано 43,6% досліджених коней).

3. Рівень ураженості коней стронгілідами був переважно низьким (47,6% обстежених коней); середній рівень ураженості зареєстровано у 16,6% коней; високий – у 23% коней.

4. Рівень ураженості коней параскарисами був переважно низький – у 26,2% коней; середній – у 9,5% та високий рівень зараженості зареєстровано у 7,9% коней.

5. Загальна паразитологічна ситуація з основних видів паразитів у коней гуцульської породи є задовільною. Отримані дані вказують на необхідність проведення регулярних моніторингових досліджень паразитів гуцульських коней в області.

Література

1. Акбаев М.Ш., Василевич Ф.И., Балагуна Т.В., Коновалов Н.К. Паразитология и инвазионные болезни животных// -М.: Колос, 2001. -528с.

2. Большакова В.А. Нематодозы пищеварительного канала лошадей Республики Саха (Якутия) и усовершенствование мер борьбы с ними: Автореф. дис. ... канд. вет. наук. — М., 1998. -16с.
3. Бундина Л.А. Эпизоотическая ситуация по паразитозам лошадей в коневодческих хозяйствах Российской Федерации: Материалы междунар. конгр. «Эквирос». — 2001. — С.17-20.
4. Галатюк А.Е. Мониторинг заразных болезней лошадей полесья Украины: Материалы междунар. конгр. «Эквирос». — 2001. —С.8.
5. Двойнос Г.М., Харченко В.А. Стронгилиды домашних и диких лошадей. — К.: Наукова думка, 1994. — 234 с.
6. Ивашкин В. М., Двойнос Г. М. Определитель гельминтов лошадей. — Киев: Наук. думка, 1984. — 162 с.
7. Смирнов Д.А. Паразитофауна и меры борьбы с основными гельминтозами лошадей в центральном районе Нечерноземной зоне Российской Федерации: Дис. ... канд. вет. Наук. Иваново, 2003. — 136 с.
8. Тваринництво України — 2009 рік. Розділ 2.20: Поголів'я коней у всіх формах власності.// Держкомстат України. — 2009.
9. Чеботарев Р. С. Комплексный метод борьбы с паразитами сельского хозяйства. — К., 1953. — 192 с.
10. Herd R. P. Performing equine fecal egg counts. // Veterinary Medicine. — 1992. — 87. — P. 240—244.

**МОНИТОРИНГ ЭПИЗООТИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ ПО ИНВАЗИОННЫМ ЗАБОЛЕВАНИЯМ В
КОНЕВЕДЧЕСКИХ ХОЗЯЙСТВАХ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ**

Винярская А.В., к.вет.н., ст. преподаватель

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С. З.
Гжицкого, Львов

Аннотация. Проведено изучение эпизоотологической ситуации инвазионных заболеваний лошадей в хозяйствах разной формы собственности и разного типа содержания Закарпатской области. Установлено инвазию животных: нематодами (кишечные стронгилиды, параскариды, оксиуриды, стронгилоидесы), цестодами (аноплоцефалиды) и простейшими (еймерии).

Ключевые слова: лошади, эпизоотическая ситуация, копроскопические исследования, экстенсивность и интенсивность инвазии.

**MONITORING OF EPIZOOTIC OF HORSE INVASION DISEASES SITUATION IN HORSES FARMS
TRANSCARPATHIAN REGION**

A.V. Vynajrska

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z.Gzhytskyj,
Lviv

Summary. We held the monitoring of epizootic situation that deals with invasion of horse diseases that had been held in the horse farms of different properties and with different types of allowance in Transcarpathian region. We established that the animals were invasions by Nematodes, Cestodes and by the simplest.

Key words: horses, epizootic situation, intensivity and intensity of invasion.